

Exempelsamling alkohol

2.1 Alkohol allmänt

Tabell 1: Översikt av enkätsvar avseende alkohol allmänt, jämförelse kartläggning 2016 respektive 2012

Kartläggning	2016	2012
Antal deltagande medlemmar	20	21
Inkomna enkätsvar som avser alkohol allmänt	1	3
Inkomna enkätsvar som avser alla levnadsvanor	16	16
Inkomna enkätsvar utan uppdragstexter	1	2
Inget svar på frågan om alkohol allmänt	2	0

Inkomna enkätsvar med information om extra ersättning	10	2
---	----	---

Tabell 2: Översikt av inkomna svar avseende alkohol allmänt för respektive landsting/region efter besvarade enkätfrågorna.

Landsting/ Region	Uppdrags-/ avtalstext	Uppföljnings- mätt	Målvärde	Dokument	Extra ersättning	Kommentar	Åtgärder	Datakälla	Kommentar	Resultat/ Kommentar
Exempel 1	Alkohol allmänt	Ja		Ja	Ja					Ja
Exempel 2	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja	Ja					
Exempel 3	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja
Exempel 4	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja	Ja	Ja	Ja
Exempel 5	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja			Ja	Ja		Ja
Exempel 6	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja			Ja			Ja
Exempel 7	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja			Ja	Ja		
Exempel 8	Avser alla levnadsvanor	Ja		Ja	Ja		Ja	Ja		Ja
Exempel 9	Avser alla levnadsvanor	Ja		Ja						
Exempel 10	Avser alla levnadsvanor	Ja		Ja	Ja		Ja	Ja		
Exempel 11	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja		Ja	Ja	Ja		
Exempel 12	Ingen	Ja	Ja	Ja	Ja					Ja
Exempel 13	Avser alla levnadsvanor			Ja	Ja	Ja	Ja			
Presenteras inte 1*	Avser alla levnadsvanor					Ja	Ja	Ja		
Presenteras inte 2	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja	Ja		
Presenteras inte 3	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja	Ja					
Presenteras inte 4	Avser alla levnadsvanor							Ja	Ja	
Presenteras inte 5	Avser alla levnadsvanor									
Inget svar 1										
Inget svar 2										

*) Inkomna svar som inte är fullständiga, är identiska med tidigare svar, innehåller information utan betydelse för kartläggningen, är irrelevanta för frågan eller är allmänt otydliga presenteras inte.

Följande exempel innehåller uppdragstexter som avser alkohol allmänt.

Exempel 1
Uppdrag:
<p>Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument Mål: Stöd för minskat riskbruk av alkohol Utföraren ska bidra med stöd till patienterna för minskat riskbruk av alkohol.</p>
<p>Uppföljningsmått</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Redovisning av antal patienter fördelat på kön som fått frågan om alkohol (AUDIT 3) 2. Redovisning av antal patienter fördelat på kön och ålder med riskbruk (positivt svar på AUDIT) 3. Och veckokonsumtionsskattning eller AUDIT 4. Redovisa antal patienter fördelat på kön med riksbruk (positivt svar AUDIT 3) och veckokonsumtionsskattning eller AUDIT som fått enkla råd enligt landstingets kunskapsunderlag för levnadsvanor 5. Redovisa antal patienter fördelat på kön med riskbruk (positivt svar på AUDIT 3) och veckokonsumtionsskattning eller AUDIT som fått rådgivande samtal kring alkoholkonsumtion med mindre risk enligt landstingets kunskapsunderlag för levnadsvanor
Målvärde
<p>Dokument/datakälla Vårdöverenskommelse, X uppdrag 2015. Utdata från journal (Cosmic)</p>
<p>Ersättning 5 000 tkr (punkt 1) 4 000 tkr om redovisningen av screenade patienter är fördelade på ålder och kön (punkt 2)</p>
Resultat:
<p>Kommentar Målet uppfylls.</p>

Följande exempel innehåller uppdragstexter som avser alla levnadsvanor och inte bara alkohol allmänt.

Exempel 2
Uppdrag:
<p>Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument Uppdrag enligt Regelboken (för vårdcentralerna):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leverantören ska tillämpa Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder. Arbetsätt och hälsofrämjande insatser ska anpassas efter individens förutsättningar och behov. Särskild uppmärksamhet ska ges grupper och individer med ökad risk för ohälsa. • Leverantören ska delta i och initiera hälsofrämjande arbete i samverkan med kommunen och andra aktörer i närområdet. Samverkan ska utgå från befolkningsgrupper med störst behov. • Leverantören kan få kvalitetsersättning för att utveckla hälsofrämjande eller sjukdomsförebyggande insatser som minskar skillnader i hälsa hos invånarna. Utvecklingsarbetet ska vara väl underbyggt och ha tydliga mål. Insatserna ska bygga på evidensbaserad forskning i de fall sådan finns. Regionen uppmuntrar

innovation och insatser där flera aktörer samverkar för invånarnas hälsa.

Levnadsvanor

- Leverantören ska lägga stor vikt vid invånarnas tobaksbruk, riskkonsumtion av alkohol, fysisk inaktivitet och ohälsosamma matvanor enligt regionens allmänna kliniska kunskapsstöd Fakta. Levnadsvanor, biologiska riskmarkörer och åtgärder ska dokumenteras.

Hälsosamtal

- Leverantören ska genom personlig kontakt erbjuda och genomföra hälsosamtal med alla invånare som fyller 40, 50, 60 och 70 år. Identifierade invånare med risk för ohälsa ska erbjudas råd, stöd och behandling enligt Socialstyrelsens riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder och regionens allmänna kliniska kunskapsstöd Fakta.

Budget med verksamhetsplan 2015, flerårsplan 2016-2017:

- Samtal om alkohol-, tobaks-, rörelse och matvanor ska vara en naturlig del i patientmötet.

Uppföljningsmätt

Kvalitetsindikatorer (Fakta levnadsvanor)

- Dokumentation av veckovolym och intensivkonsumtion av alkohol.
- Personal på varje vårdenhet som har utbildning för att samtala om alkoholvanor och riskbruk.

Vårdval har uppföljning av regelboken en gång/år. Vid dessa möten besvaras följande frågor:

- Antal personer, tjänstgöringsgrad och namn
- Rådgivare för fysisk aktivitet
- Diplomerad tobaksavvänjare av regionen
- Alkoholrådgivare
- Diplomerad matrådgivare utbildad av regionen
- Antal personer som gått FoU-enhetens grundutbildning för hälsosamtal samt genomföra hälsosamtal.
- Hur hanterar vårdenheten de svar som framkommit vid svar om levnadsvanor?
- Valbara alternativ finns.
- En särskild uppföljning för hälsosamtal genomförs där specifika frågor ställs. Det gäller Hälsosamtal för 40-, 50-, 60- och 70-åringar.

Enligt Budget och flerårsplan:

Systemmätetal:

- Andel kvinnor och män bland förstagångsföräldrar, 40- 50- och 60-åringar som genomgått hälsosamtal.

Målvärde

Mål 2015: Hälsosamtal är utförda för 50 % av målgruppen.

Dokument/datakälla

- Budget med verksamhetsplan 2015, flerårsplan 2016-2017
- Regelbok för vårdval i Region Xs län
- Fakta levnadsvanor - allmänt kliniskt kunskapsstöd

Ersättning

För varje genomfört hälsosamtal utgår en ersättning på 900 kronor. Vårdcentralerna får ersättning för att genomföra ett hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande systematiskt förbättringsarbete 2016. Ersättningen är maximalt 50 kronor/listad invånare viktat mot CNI.

Exempel 3

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

- Region Xs övergripande folkhälsomål är att medverka till att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i X. En god hälsa är en resurs för den enskilda individen och en framgångsfaktor för samhällsutvecklingen. Folkhälsouppdraget ska löpa som en röd tråd genom hela Region Xs verksamhet. Det förebyggande hälsoarbetet måste ske nära medborgarna på vård- och familjecentraler. (Budget 2016)
- Region Xs övergripande folkhälsomål är att medverka till att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i X. En god hälsa är en resurs för den enskilda individen och en framgångsfaktor för samhällsutvecklingen. Folkhälsouppdraget ska löpa som en röd tråd genom hela Region Xs verksamhet. Det förebyggande hälsoarbetet måste ske nära medborgarna på vård- och familjecentraler. (Budget 2016)
- Hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande arbete. Hälsoutvecklingen i X ska följas, analyseras och vara ett underlag för kommande prioriteringar, riktade insatser och beslut. Fortsatt hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande arbete enligt beslutade strategier och handlingsplaner avseende insatser på kort och lång sikt. (Övergripande verksamhetsplan 2016)
- Att försöka fånga patientens dryckesmönster kan vara en hjälp i syfte att stödja patienten med strategier för att dricka mindre. Med dryckesmönster menas hur patientens drickande ser ut. Det kan vara att man i perioder inte dricker något alls för att sedan i perioder dricka mer regelbundet och kanske i stora mängder. (Medicinsk riktlinje alkohol)
- Folkhälsopolicyn En god hälsa för alla – För hållbar utveckling och tillväxt i Xs län är visionen för det läns gemensamma folkhälsoarbetet. För att skapa förutsättningar att nå visionen har en läns gemensam folkhälsopolicy tagits fram. Den har utformats i samverkan och antagits av länets samtliga kommuner, regionen och länsstyrelsen. Vision för målområde 11 i X växer alla upp och lever utan risk att skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak eller överdrivet spelande. Genom en god samverkan mellan länets aktörer finns trygga och drogfria miljöer för alla länsinvånare." (Läns gemensam folkhälsopolicy 2012 - 2015)
- Vårdcentralerna ska bedriva ett systematiskt hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande arbete. Patienterna ska stödjas och stimuleras att bibehålla eller förbättra den egna hälsan genom hälsosamma levnadsvanor. Särskilt angeläget är detta för de grupper som är mest utsatta för ohälsa. (Vårdval X - primärvård. Uppdragsspecifikation 2015)
- Stöd ska erbjudas till patienter med riskbruk av alkohol enligt rekommendationer i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder. (Vårdval X - primärvård. Uppdragsspecifikation 2015)

Uppföljningsmått

1. Andel av alla patienter med hypertoni diagnos som tillfrågats om alkoholvanor.
2. Xarna har en god hälsa:
  - 2a. Sjukpenningtalet
  - 2b. Självs kattad hälsa (god eller mycket god) hos befolkningen 16 - 84 år enligt folkhälsoenkäten HLV
3. Socialstyrelsens utvecklingsindikatorer.

Målvärde

1. 95 % eller mer.
2. 2a. Plats 3 i Sverige
2b. Kvinnor 71 %, män 77 %
3. Ökande

Dokument/datakälla

1. Uppdragsspecifikation vårdval - primärvård, Region X.
2. 2a och b. Budget 2016.
3. Medicinska riktlinjer "Alkohol"/Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder.

Ersättning 100 kronor/listad inom vårdval- primärvård för ospecificerat förebyggande arbete. 1. Som en del i en viktad ersättningsmodell. 2. a och b. Ingen utom i primärvården enligt ovan. 3. Ingen
Kommentar Uppdragspecification för vårdval - primärvård 2016 är inte beslutad ännu men där kommer det en skrivning gällande fler diagnoser och frågor om alkohol.
Genomförande:
Åtgärder Uppgifter om bruk av alkohol journalförs i särskild sökordsstruktur, med fasta värden och KVÅ-koder.
Dokument/datakälla Cambio Cosmic
Resultat:
Kommentar 1. 66 %, 2015, ökning från 2014 2. 2a. Plats 4, 2015 2b. Kvinnor 69 %, män 77 %, 2015 3. Redovisas separat på nyåret 2016

Exempel 4
Uppdrag:
Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument <ul style="list-style-type: none">
• Vi satsar på hälsofrämjande arbete för att begränsa framtida vårdbehov. Implementera nationella riktlinjer för förebyggande hälsovård (1)
• Vårdenheten ska på individnivå arbeta med hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser, såväl primär- som sekundärpreventivt för att tidigt upptäcka riskmoment. Uppdraget ska utföras i överensstämmelse med åtagandet inom det nationella nätverket för hälsofrämjande hälso- och sjukvård som Region X är anslutet till. Vårdenheten ska erbjuda patienter förebyggande åtgärder och det ska ingå som en del i patientmötet. All vårdpersonal ska erbjuda förebyggande åtgärder. Vårdenheten ska erbjuda patienter information och åtgärder i syfte att stödja individen att ta eget ansvar för sin hälsa och bidra till att utveckla en icke medikamentell behandling av hälsoproblem. Patienter med vanligt förekommande riskbruks-, missbruks- och beroendetillstånd främst vad gäller alkohol ska normalt kunna erbjudas behandling inom primärvården. Uppdraget innefattar tidig identifiering, kort rådgivning/motiverande samtal omkring sambandet alkohol och hälsa som syftar till minskad konsumtion. (2)
Uppföljningsmått Indikatornamn: riskbruk alkohol Mått: antal patienter (eller anhörig) som fått frågan om alkoholbruk/samtliga besökande patienter
Målvärde Antalet ska öka jämfört med föregående år
Dokument/datakälla 1. Hälsö- och sjukvårdsnämndens styrkort 2. Krav- och kvalitetsbok för primärvården

Ersättning En särskild ersättning går ut till primärvårdsenheterna för drift av levnadsvanemottagningar
Genomförande:
Åtgärder Vid besök på vårdenheten frågar vårdpersonal patienten om alkoholvanor och registrerar svaret i patientjournalen
Dokument/datakälla Webbaserat verktyg (Qlick view) med automatisk överföring av data från patientjournalen. Uppdateras löpande med endast något dygns fördröjning.
Kommentar Dokumentationsrutinerna är inte fullt ut implementerade och därför vet vi att det finns en underregistrering. Antal åtgärder som erbjuds patienter med riskbruk av alkohol dokumenteras och följs upp på samma sätt via Qlick view.
Resultat:
Kommentar Resultatet följs halvårsvis på förvaltningsövergripande nivå i delårsrapport och bokslut

Exempel 5

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Landstinget X drivs inte genom uppdragsstyrning utan följande styrdokument råder:

- Landstingsplan 2016-18
- Verksamhetsplaner för Landstingsstyrelsen och nämnderna 2016
- Uppdragsbeskrivning och Regelbok för Hälsoval X 2016
- Förvaltningarnas handlingsplaner 2016

Text från Landstingsplan 2016-18

Med sikte på visionen livskvalitet för dig, vårdkvalitet för oss, tar landstinget X avstamp i fyra politisk prioriterade övergripande målområden:

1. God hälso- och sjukvård med insatser för en bättre folkhälsa.
2. Aktivt klimat- och miljöarbete för hållbara livsmiljöer.
3. Hållbar kostnadsutveckling för en långsiktig stabil ekonomi.
4. Engagerade medarbetare och goda utvecklingsmöjligheter.

Landstingets samtliga verksamheter har ett brett uppdrag i det förebyggande folkhälsoarbetet, där kunskap om medborgarnas behov är en central faktor. Samverkan med övriga samhället och dess aktörer är en viktig förutsättning. Formerna för detta ska ständigt utvecklas.

Målområdet god hälso- och sjukvård med insatser för bättre folkhälsa innehåller fem inriktningsmål:

1. Landstinget X har god tillgänglighet till besök och behandling.
2. Landstinget Xs arbete för en bättre folkhälsa avspeglas i en ökad jämlik hälsa.
3. Medborgare och patienter har stort förtroende för Landstinget Xs verksamheter.
4. Landstinget X erbjuder en trygg och säker hälso- och sjukvård.
5. Landstinget X erbjuder en hälso- och sjukvård med patientens perspektiv i fokus.
6. Vi ska ta vara på alla möten med våra patienter och ge dem förutsättningar att ta ansvar för att hantera sin hälsa, sjukdom eller funktionsnedsättning. Att främja hälsa är en viktig strategi för att uppnå visionen livskvalitet för dig, vårdkvalitet för oss.

Ett framgångsrikt förebyggande och hälsofrämjande arbete för en bättre eller bibehållen hälsa på sikt leder till minskade sjukvårdskostnader och innebär ett effektivt nyttjande av sjukvårdens resurser. Detta arbete ska bedrivas medvetet och uthålligt och integrera ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt i hela vårdkedjan. Tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor är de fyra levnadsvanor som bidrar mest till den samlade sjukdomsbyrån. Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder ska följas i detta arbete. Det finns skillnader i upplevd hälsa mellan könen, mellan olika socioekonomiska grupper och mellan olika åldersgrupper. Detta innebär att hälsan inte är jämställd eller jämlikt fördelad i vårt län. Landstingets folkhälsoarbete ska bidra till en större jämlikhet i den självupplevda hälsan. Landstinget har ett viktigt ansvar för den långsiktiga hälsoutvecklingen, men många faktorer som påverkar hälsan ligger utanför landstingets ansvarsområde. Samverkan med andra aktörer blir därmed en viktig strategi för att åstadkomma resultat. Folkhälsopolicyn för X län 2014-2018 ska vara grunden för denna samverkan och vägledande för våra verksamheter i det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet.

Text från Landstingsstyrelsens verksamhetsplan 2016:

De huvudsakliga framgångsfaktorerna för Landstingsdirektörens stabs arbete inom målet är:

- Hälsofrämjande och förebyggande riktlinjer är väl förankrade och tillämpas
- Stödja ett hälsofrämjande och personcentrerat förhållningssätt i vården
- Stödja utvecklingen av distansbesök i vården

Text från Uppdragsbeskrivning och Regelbok för Hälsoval X 2016:

Vårdenheterna ska, utifrån den folkhälsopolitiska policyn och Landstingsplanens mål, i samverkan med andra samhällsaktörer bedriva ett offensivt folkhälsoarbete i länet. Målen är att hälso- och sjukvården ska ha en god tillgänglighet till besök och behandling, vara förebyggande för en bättre folkhälsa och för en ökad jämlik vård som ska kunna erbjudas med patientens perspektiv i fokus.

Text från Psykiatri/habiliteringsförvaltningens handlingsplan 2016:

Förvaltningen ska arbeta med samtal kring levnadsvanor.

Text ur Folkvandvårdens handlingsplan 2016:

För att Folkvandvården ska kunna främja såväl den allmänna hälsan som munhälsan och förebygga sjukdom är det viktigt att ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt integreras i hela vårdkedjan. Tidiga och lämpliga insatser ska göras både på individ-, grupp- och befolkningsnivå och vi ska ta till vara på alla möten med våra patienter och ge dem förutsättningar att var delaktiga i arbetet för sin egen hälsa, vård och behandling.

Text ur Xs handlingsplan 2016 inte möjligt ännu, då den beslutas först vid månadsskiftet.

Uppföljningsmått

Uppdragsbeskrivning och regelbok för Hälsoval X:

1. Mått: antal listade personer ålder 18-74 år, som har identifierats med riskbruk alkohol
2. Nämnden för Xs verksamhetsplan:
  - a. Andel av berörda kliniker som vid planerade mottagningsbesök, och/eller vid inläggning, har dokumenterat patientens identifierade levnadsvanor enligt de nya sökorden under "levnadsvanor" i journalsystemet
  - b. Andel av berörda kliniker som har kartlagt minst en diagnosgrupp eller patientkategori avseende jämlik vård utifrån t.ex. ålder, kön, bostadsort.

Nämnden för psykiatri/habilitering

3. Andel patienter som får samtal om hälsa och levnadsvanor.

Landstingsstyrelsen

4. Användning av SAMPELS-modellen

5. Pilot levnadsvanemottagning

Målvärde

OBS! Måtten nedan hänger ihop med målvärdena som beskrivs i rutan under - har följt samma numrering.

1. Mål i Uppdragsbeskrivning och regelbok för Hälsoval X 2016
Delmål 1:1 Av patienter med diagnoserna hypertoni och/eller diabetes i åldern 18-74 år som besökt vårdenheten under året ska minst 75 % ha tillfrågats om minst tre av fyra levnadsvanor (tobak alkohol fysisk aktivitet och kost) och vid behov fått relevant åtgärd som ska följas upp.
Delmål 1:2 Av patienter med fetma (BMI >30) i åldrarna 18-74 år som besökt vårdenheten under året ska minst 75% ha tillfrågats om minst två av fyra levnadsvanor (tobak, alkohol, fysisk aktivitet och kost) och vid behov fått relevant åtgärd

Nämnden för X

2. a. Årlig förbättring.
b. 100 %

Nämnden för Psykiatri och habilitering 2016

3. Ska öka högre än riksgenomsnittet
Landstingsstyrelsen
4. Används till alla med behov av sammanhållen vård och omsorg
5. I drift

Dokument/datakälla

- Landstingets samlade delårs- och årsbokslut
- Uppföljning av Uppdragsbeskrivning och Regelbok för Hälsoval X 2016
- Förvaltningarnas delårs- och årsbokslut
- Statistik från Qlickview som bygger på dokumentation i vårdinforationssystemet System Cross

Ersättning

Ingen ersättning utgår - det ingår i grunduppdraget inom budgeterade ramar.

Genomförande:

Åtgärder

Vid besök frågar vårdpersonal om tobaksvanor och ger relevant åtgärd som dokumenteras i journal under sökordet levnadsvanor, allt enligt lokalt vårdprogram för landstinget X

Dokument/datakälla

Journalssystemet

Resultat:

Kommentar

Resultatet efterfrågas vid återbesök eller via telefonuppföljning och dokumenteras i journalssystemet enligt lokalt vårdprogram för Landstinget X.

Exempel 6

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

En bra och jämlik hälsa och vård är en viktig förutsättning för välfärd i länet. NSC har en viktig roll att informera om den potential som finns till förbättrad hälsa och stödja patientens tilltro till sin förmåga samt stimulera patienter till eget ansvar för sin hälsa. Detta genom att erbjuda råd kring levnadsvanor och stöd till förändring. Speciellt gäller detta preventiva insatser relaterade till tobak, alkohol, mat och fysisk aktivitet. En förutsättning för att lyckas är att vi arbetar aktivt för att vi i hög utsträckning dokumenterar patientens levnadsvanor i "Hälsobladet".

Uppföljningsmått Andel relevanta verksamhetsenheter (vårdcentraler/kliniker) som använder befintligt bedömningsinstrument vid misstanke om alkoholberoende
Målvärde 70 % 2015
Dokument/datakälla Hälsobladet i Cosmic
Ersättning
Kommentar
Genomförande:
Åtgärder Ca 6200 patienter har en dokumentation om att de har fått frågor om alkohol i Hälsobladet = 2 %. Här finns en uppenbar förbättringspotential.
Dokument/datakälla
Kommentar
Resultat:
Kommentar Ca 550 registreringar i Hälsobladet kring rådgivningsnivå enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer kring sjukdomsförebyggande metoder, varav 320 stycken som rådgivande samtal.

Exempel 7
Uppdrag:
Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument <ul style="list-style-type: none">
Landstinget arbetar utifrån Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder från 2011 för rådgivande samtal vad gäller tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor.
Hälsocentralen ska bedriva ett systematiskt arbete gällande livsstilsfrågor vilket inkluderar att arbeta med t.ex. psykosocial hälsa, tobaks- och alkoholförebyggande insatser, förebygga övervikt, främja goda matvanor och ökad fysisk aktivitet.
Uppföljningsmått <ul style="list-style-type: none">
Andel som har druckit under de senaste 12 mån (CAN åk 9) (HLV 16 år för VB)
Andel som har riskabla alkoholvanor (HLV Tre åldersgrupper: unga vuxna, medelåldern, äldre)
Målvärde <ul style="list-style-type: none">
Andelen som tillfrågas om sina alkoholvanor inom vården ska öka, samt andelen patienter som fått riskbedömning och plan för åtgärder för att motverka riskbruk.
Öka andelen som tillfrågas om sina alkoholvanor inom vården.
Dokument/datakälla <ul style="list-style-type: none">
Landstingsplanen, avsnitt Landstingets inriktningsmål och strategier för att nå dem: Bättre och jämlik hälsa.
Verksamhetsplan 2016 – Landstingsstyrelsen

- Verksamhetsplan 2016 – Hälso- och sjukvårdsnämnden
- Verksamhetsplan 2016 – Nämnden för funktionshinder och habilitering
- Folkhälsopolitiskt program Xs läns landsting 2016-2019
- Folkhälsopolitiskt program Folkhälsopolitiskt program Norrlandstingen 2015-2019
- Utvecklingsplan för cancerprevention i norra regionen
- Uppdrag och regler inom Hälsoval

Genomförande:

Åtgärder

Patienten tillfrågas om sina alkoholvanor av vårdgivaren då detta är relevant. Svaren registreras i journalen under sökord för levnadsvanor, gäller primärvård och enstaka sluten-/öppenvårdskliniker.

Att fråga patienter om alkoholvanor ska vara en naturlig del av mötet med patienter som söker vård eller ingår i hälsosatsningar.

Att fråga brukaren om alkoholvanor ska vara en naturlig del i mötet med brukare som inleder eller är aktiv i sin habilitering eller rehabilitering.

För alkohol bör landstingets arbete rikta in sig på alkoholfria zoner under uppväxten, i trafiken, på arbetsplatsen och under graviditeten där skadeverkningarna blir som störst.

Utbilda personal i samtal om alkohol och riskbruk.

Dokument/datakälla

- Verksamhetsplan 2016 – Landstingsstyrelsen
- Verksamhetsplan 2016 – Hälso- och sjukvårdsnämnden
- Verksamhetsplan 2016 – Nämnden för funktionshinder och habilitering
- Lokala riktlinjer inom sjukhusvården för rådgivande samtal.
- Handledning kring levnadsvanor. (Primärvård)
- Hälsa 2020 - Aktivitetsplan år 2015-2019

Exempel 8

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Mål och Budget 2015:

Ökade satsningar ska ske på förebyggande vård/sjukdomsförebyggande arbete, där det övergripande målet är minskad sjuklighet och dödlighet på grund av tobak, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor. Ett hälsofrämjande landsting prioriterar insatser som ger de största hälsovinster inte bara för patienter och individer, utan också för landstingets egen personal.

Regelboken för Hälsoval:

Det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet spelar en central roll i Primärvården. Primärvården ska arbeta långsiktigt och systematiskt för att uppnå en hälsofrämjande primärvård, där samverkan med aktörer utanför den egna vårdcentralen kan ingå. Vårdgivaren ska arbeta på såväl strukturnivå genom följsamhet till Hälsokoordinatorskonceptet som på individnivå vid patientkontakter.

Uppföljningsmätt

KVÅ koder för enkla råd, rådgivande samtal, kvalificerat rådgivande samtal och uppföljning/resultat.

Uppföljning av följsamhet till Hälsokoordinatorskonceptet sker via närvarokontroll på deltagande i nätverksträffar och att namngiven person för stöd vid riskbruk finns angivet. Diplomerings till Hälsocentral utgör en form av uppföljning där bland annat årsrapport begärs in.

Dokument/datakälla

Journalssystemet Cross

Ersättning

- Rådgivande samtal om alkohol. Åtgärden ersätts med 100 kr, max 8 ggr under ett år och individ.

Genomförande:

Åtgärder

Alkohol

Rådgivande samtal om alkohol KVÅ-kod DV122. Genomförs av medarbetare med ämneskunskap i frågor om alkohol och hälsa och utbildning i samtalsmetoden MI (motiverande samtal). Åtgärder på denna nivå innebär att hälso- och sjukvårdspersonal för en dialog med patienten samt anpassar åtgärderna till den specifika personens ålder, hälsa, risknivåer med mera. Det rådgivande samtalet kan kompletteras med olika verktyg och hjälpmedel som kan hjälpa personen att förändra levnadsvanan. Åtgärden rådgivande samtal tar vanligtvis 10-15 minuter, ibland upp till 30 minuter.

Konsultationen sker ibland vid upprepade tillfällen.

Dokument/datakälla

Journalsystem Cross

Resultat:

Kommentar

Uppföljning alkohol innebär att patienten vid ett personligt besök i vården tidigast 6 mån efter avslutad behandling bedöms ha:

Ej riskbruk KVÅ-kod UX030

- Audit Enligt WHO - kvinna ≤ 5 p, man ≤ 7 p och personer över 65 ≤ 6 p eller
- Standardglas per vecka ≤ 9 för kvinnor och ≤ 14 för män eller
- Standardglas per tillfälle och månad ≤ 3 för kvinnor och ≤ 4 för män.

Riskbruk KVÅ-kod UX031

- Audit Enligt WHO - kvinna ≥ 6 p, man ≥ 8 p och personer över 65 ≥ 7 p eller
- Standardglas per vecka ≥ 10 för kvinnor och ≥ 15 för män eller
- Standardglas per tillfälle och månad ≥ 4 för kvinnor och ≥ 5 för män.

Exempel 9

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

X Primärvård:

- Vårdgivaren har ansvar för riskbruk, missbruk/skadligt bruk och beroende. Uppdraget omfattar tidig upptäckt och kort rådgivning/motiverande samtal, behandling av lindriga former av ospecifik alkoholabstinens som kan behandlas i öppenvård och som inte kräver specialistpsykiatris insatser.
- Behandling av alkoholmissbruk/skadligt bruk ska ges både medicinskt och psykologiskt och behandling av somatiska och psykiska åkommor som är relaterade till missbruk/beroende och som inte kräver specialistvård ingår i uppdraget.
- Barnhälsovården ska: bedriva ett systematiskt arbete gällande hälsosam livsstil vilket inkluderar att ge alla föräldrar information om rökningens och alkoholens skadeverkningar utifrån barns utveckling och perspektiv" och "samverka med mödrahälsovård och vårdcentralens övriga verksamhet i alkoholförebyggande insatser och riskbruksarbete samt psykisk ohälsa"

Vårdval Rehab:

- Rehabiliteringen ska på individ- och gruppnivå systematiskt arbeta med hälsofrämjande och förebyggande åtgärder, ge råd om egenvård samt arbeta för tidig upptäckt av hälsorisker som tobak, alkohol/droger och övervikt/fetma och vid behov hänvisa till den vårdcentral där patienten är listad

Uppföljningsmätt

X Primärvård:

- Andel listade individer med hypertoni som screenats med Audit
- Andel listade individer med ischemisk hjärtsjukdom som screenats med Audit
- Andel listade individer med KOL som screenats med Audit
- Andel individer med psykisk ohälsa där Audit registrerats

Vårdval Rehab:

- Inga indikatorer avseende alkohol.

Dokument/datakälla

- Krav och kvalitetsbok X Primärvård & Krav och kvalitetsbok Vårdval Rehab
- Kvalitetsindikatorer X Primärvård & Uppföljnings och kvalitetsindikatorer Vårdval Rehab

Exempel 10

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Allmän text:

I Region Xs grunduppdrag ingår att utveckla en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård. X hälso- och sjukvård ska stödja invånarna att göra hälsosamma val och ta ansvar för sin egen hälsa. Uppdraget gäller samtliga aktörer, men med något olika innehåll, d.v.s. såväl närsjukvård som den specialiserade vården och inkluderar även tandvård och psykiatri. Det sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande arbetet ska följa Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder, samt regionala Terapirekommendationer. Arbetet ska präglas av ett personcentrerat förhållningssätt och kräver kompetens både avseende levnadsvanor samt lämpliga metoder för samtalsmetodik och motiverande strategier. Rekommendationer och stöd för hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete finns tillgängligt via "Region Xs Terapirekommendationer. Dokumentation av levnadsvanor ska ske enligt anpassad dokumentationsstruktur. Se "Lathund för dokumentation av levnadsvanor i VAS".

Vårdval X närsjukvård:

Vårdenheten ska integrera ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt i alla patientkontakter. Det innebär att:

- förebygga uppkomst av ohälsa och sjukdom
- stödja patienten i att göra hälsosamma val och att ta ansvar för sin egen hälsa
- förbättra den terapeutiska effektiviteten i övriga åtgärder
- förhindra försämring av ohälsa och sjukdom.

Vårdenheten ska stödja en jämlik hälso- och sjukvård i befolkningen. Det innebär bland annat riktade insatser till utsatta grupper samt i övrigt hälsofrämjande insatser till de som har det största behovet

Alla vårdenheter ska säkerställa ett hälsofrämjande arbete som innefattar kända rutiner och kompetenskrav i enlighet med Region Xs regionala vårdriktlinjer "Vårdriktlinjer sjukdomsförebyggande metoder/levnadsvanor". Särskilt stöd ska ges i det sjukdomsförebyggande arbetet kring levnadsvanorna tobak, alkohol, fysisk aktivitet och kost. Vårdenheten ska säkerställa att:

- patienter erbjuds kvalificerat rådgivande samtal för att förändra ohälsosamma matvanor och tobaksbruk
- patienter med riskabla alkoholvanor erbjuds rådgivande samtal
- patienter med otillräcklig fysisk aktivitet erbjuds rådgivande samtal kompletterat med Fysisk aktivitet på Recept (FaR)

Tobaksfrihet inför operation ska uppmärksammas och styrs av rutinen "Tobaksfri operation".

Vårdenheten ska uppmärksamma samt bedöma och hantera de äldres risk för undernäring, fall och trycksår (se Senior Alert).

Uppföljningsmätt

Socialstyrelsen (identifiering samt åtgärd utifrån Socialstyrelsens uppföljning av Nationella riktlinjer för

sjukdomsförebyggande metoder):

- Antalet patienter som någon gång under året konstaterats ha ett riskbruk av alkohol
- Antalet patienter som någon gång under året fått råd och samtal (enkla råd, rådgivande samtal, kvalificerat rådgivande samtal)

Dokument/datakälla

- Regional vårdriktlinje sjukdomsförebyggande metoder/levnadsvanor
- Närsjukvården 2016 - uppdragsbeskrivning och förfrågningsunderlag för vårdval i Närsjukvården
- Rapport i Business Objects (utdatarapport som omfattar identifiering samt åtgärd för samtliga levnadsvanor)

Ersättning

Uppdraget ingår i grundersättningen och ersätts inte i särskild ordning. Däremot utgår ersättning till verksamheterna i samband med utvecklingsarbete i området.

Genomförande:

Åtgärder

Frågor om alkohol tas upp om det är relevant utifrån patientens aktuella problem. Identifiering och ev. åtgärd dokumenteras enligt särskild struktur i journalsystemet.

Dokument/datakälla

Rapport i Business Objects (utdatarapport som omfattar identifiering samt åtgärd för samtliga levnadsvanor).

Exempel 11

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Landstingsplan 2016: På folkhälsoområdet ska landstinget aktivt arbeta för att genomföra folkhälsostrategin, med särskilt fokus på barns och ungas hälsa samt vuxna med psykisk ohälsa. Landstinget samverkar aktivt med kommuner och andra aktörer för att förebygga ohälsa och motverka ohälsosamma levnadsvanor. Arbete för att utveckla uppföljningen av insatser på folkhälsoområdet är en viktig del av årets insatser
FOLKHÄLSOSTRATEGI 2015 - 2020: Ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt ska genomsyra den värmländska hälso- och sjukvården och insatser ska bidra till en bättre hälsa, förbättrad funktionsförmåga, större välbefinnande och högre hälsorelaterad livskvalitet.

Uppföljningsmätt

Andel med riksbruk av alkohol i befolkningen

Målvärde

Färre med riskbruk av alkohol

Dokument/datakälla

Flerårsplan 2016 - 2018 samt landstingsplan med budget och investeringsplan 2016
Landstingets folkhälsostrategi 2015–2020 En god och jämlik hälsa i hela befolkningen

Ersättning

Under 2016 betalas inte någon ersättning ut för målrelaterade ersättningar, uppföljning kommer att ske men inte generera någon ersättning.

Kommentar

Landstinget följer även läns gemensam ANDT-strategi (Länsstyrelsen)

Genomförande:

Åtgärder

Implementering av nationell riktlinje sjukdomsförebyggande metoder rådgivande samtal vid ohälsosamma levnadsvanor

Dokument/datakälla

Vårdprogram sjukdomsförebyggande metoder
Vårdprogram riskbruk och beroende

Exempel 12

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Vårdval X, Regelbok. 2016

Uppföljningsmätt

RISKBRUK AV ALKOHOL

1. Identifikation
2. Åtgärd
3. Resultat

Identifiering. Identifiering skall göras med hjälp av frågorna nedanför:

- Hur många "standardglas" dricker du en vanlig vecka? Riskbruk om 14 standardglas eller mer för män och 9 standardglas för kvinnor.
- Hur ofta dricker du, vid ett och samma tillfälle, 4 glas eller fler om du är kvinna, 5 glas eller fler om du är man?
  - Aldrig
  - Mer sällan än en gång i månaden
  - Varje månad*4
  - Varje vecka*4
  - Dagligen eller nästan varje dag*4

Åtgärder vid riskfylld alkoholkonsumtion/riskbruk

Detta innebär: Rådgivande dialog om alkoholvanor anpassad till patientens hälsa, risknivå och andra förutsättningar. Motsvarar KVÅ kod BV122. Vid riskbruk erbjud gärna patienten ett självtest med hjälp av AUDIT för fördjupat samtal om alkohol.

Resultat: (Ersättning utgår vid ej längre riskbruk 6-12 månader efter registrerad åtgärd)

Målvärde

Patienter som är 13 år och äldre. 40 procent ska tillfrågas om sina levnadsvanor.

Dokument/datakälla

Patientjournal (system cross)

Ersättning

- Ersättning utgår om du frågar patienter om alkoholvanor och för in i "anteckning för levnadsvanor"
- Ersättning utgår för Rådgivande samtal om alkohol
- Ersättning utgår vid ej längre riskbruk 6-12 månader efter registrerad åtgärd.

Rörlig ersättning:

1. Identifikation 25 kr

2. Åtgärd 300 kr
3. Resultat 3000 kr

Exempel 13

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Övergripande mål

- Landstinget Xs hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser ska vara strukturerade och utgå från individens och befolkningens behov. Insatserna ska ske såväl generellt som i det individuella mötet för att nå målet om en jämlik hälsa för länets befolkning. Detta ska ske i samverkan inom landstinget och med andra aktörer, alltid med befolkningens livsvillkor och levnadsvanor i fokus.

Patientperspektivet

- Utveckla arbetssätt att tidigt identifiera och dokumentera ohälsosamma levnadsvanor. Patienter med ohälsosamma levnadsvanor ska erbjudas rådgivning med särskilt fokus på tobaksavvänjning. Patienter med kronisk sjukdom, med särskild fokus på astma/KOL, får information om levnadsvanornas betydelse för hälsan. Patienter med behov av stöd vid levnadsvaneförändring hänvisas till Hälsocentrums verksamheter

Medarbetarperspektivet

- Medarbetare med ohälsosamma levnadsvanor ska erbjudas stöd med särskilt fokus på tobak

Befolkningsspektivet

- Anpassa hälsoinformation om levnadsvanor till olika grupper utifrån behov och förutsättningar

Uppföljningsmått

Aktiviteterna ska redovisas i delårsrapporter och årsredovisningar från och med 2016 och handlingsplanen ska följas upp och revideras vart annat år med början 2018. Följs upp på befolkningsnivå vart 4:e år genom enkätundersökningen Hälsa på lika villkor

Målvärde

Dokument/datakälla

I journalsystemet finns mall för Socialstyrelsens indikatorer, Hälsoblad, som ska användas och utifrån vilken antal registrerade KVÅ-koder hämtas ut.

Ersättning

Vårdvalet ersätter primärvården för antal ifyllda Hälsoblad och evidensbaserade samtalsnivåer.

Kommentar

Hälsocenter hänvisar besökare med riskbruk av alkohol till primärvården eller kommunernas mottagningar

Genomförande:

Åtgärder

- Under 2012 togs en kort e-utbildning fram som bygger på Socialstyrelsens riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder. Varje levnadsvana har ett eget faktaavsnitt kopplat till den rekommenderade evidensbaserade samtalsnivån. I utbildningen finns också information om vart patienterna kan hänvisas för ytterligare stöd.
- Dryckesdagbok finns att använda i samtalet med patienten.

Övriga kommentarer

Vi har under flera år försökt att få ut data i enlighet med Socialstyrelsens indikatorer för de nationella

riktlinjerna för sjukdomsförebyggande metoder men våra system är inte med oss.

Under året kommer vi att göra nya försök där vi ska försöka få ut data på följande indikatorer:

Andel patienter där frågan om alkohol har tagits upp inom specialistvårdens mottagningsverksamhet, samt hur stor andel av de som gjort en AUDIT som fått rådgivande samtal om alkohol inom primärvården (processindikator).

Under kommande planperiod 2016-2018 kommer inte alkohol att vara något särskilt prioriterat område.

Förhoppningen är dock att Landstinget ska satsa mer på alkohol och kost när vi har fått till en bra implementering av de sjukdomsförebyggande metoderna tobak och fysisk aktivitet. Planerade åtgärder:

- Fortsatt arbete på hälsocentralerna genom livsstilsenheten (hälsokoordinatorer och tobaksavvänjare).
- Utbildningsinsatser i motiverande samtal och kunskapshöjning och erfarenhetsutbyte genom nätverksträffar för hälsokoordinatorer

2.2 Alkohol specifikt

Tabell 1: Översikt av enkätsvar avseende alkohol specifikt, jämförelse kartläggning 2016 respektive 2012

Kartläggning	2016	2012
Antal deltagande medlemmar	20	21
Inkomna enkätsvar som avser alkohol specifikt	1	2
Inkomna enkätsvar som avser alla levnadsvanor	9	4
Inkomna enkätsvar utan uppdragstexter	2	15
Inget svar på frågan om alkohol specifikt	8	0
Inkomna enkätsvar med information om extra ersättning	5	1

Tabell 2: Översikt av inkomna svar avseende alkohol specifikt för respektive landsting/region efter besvarade enkätfrågorna.

Landsting/ Region	Uppdrags-/ avtalstext	Uppföljnings- mått	Målvärde	Dokument	Extra ersättning	Kommentar	Åtgärder	Datakälla	Kommentar	Resultat/ Kommentar
Exempel 1	Alkohol specifikt	Ja	Ja	Ja			Ja	Ja		Ja
Exempel 2	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja			
Exempel 3	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja	Ja					
Exempel 4	Avser alla levnadsvanor	Ja		Ja	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja
Exempel 5	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja		Ja				
Exempel 6	Avser alla levnadsvanor	Ja	Ja	Ja			Ja	Ja		Ja
Exempel 7	Ingen	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja			Ja
Exempel 8	Ingen	Ja		Ja	Ja					Ja
Presenteras inte 1*	Avser alla levnadsvanor					Ja	Ja			
Presenteras inte 2	Avser alla levnadsvanor					Ja				
Presenteras inte 3	Avser alla levnadsvanor									
Presenteras inte 4	Avser alla levnadsvanor									
Inget svar 1										
Inget svar 2										
Inget svar 3										
Inget svar 4										
Inget svar 5										
Inget svar 6										
Inget svar 7										
Inget svar 8										

*) Inkomna svar som inte är fullständiga, är identiska med tidigare svar, innehåller information utan betydelse för kartläggningen, är irrelevanta för frågan eller är allmänt otydliga presenteras inte

Följande exempel innehåller uppdragstexter som avser alkohol specifikt.

Exempel 1
Uppdrag:
<p>Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument   Denna riktlinje avser riskbruk av alkohol. För alkoholkonsumtion över gränsvärden för riskbruk hänvisas i första hand till Navet för konsultation och ytterligare bedömning. (Medicinsk riktlinje "Alkohol")   Stöd ska erbjudas till patienter med riskbruk av alkohol enligt rekommendationer i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder. (Vårdval X - primärvård. Uppdragsspecifikation 2015)</p>
<p>Uppföljningsmått   Socialstyrelsen utvecklingsindikatorer</p>
<p>Målvärde   Ökande</p>
<p>Dokument/datakälla   Cambio Cosmic</p>
Genomförande:
<p>Åtgärder   Uppgifter om riskbruk av alkohol journalförs i särskild sökordsstruktur, med fasta värden och KVÅ-koder.</p>
<p>Dokument/datakälla   Cambio Cosmic</p>
Resultat:
<p>Kommentar   Redovisas separat på nyåret 2016.</p>

Följande exempel innehåller uppdragstexter som avser alla levnadsvanor och inte bara alkohol specifikt.

Exempel 2
Uppdrag:
<p>Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument   Övergripande mål</p> <ul style="list-style-type: none"> Landstinget Xs hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser ska vara strukturerade och utgå från individens och befolkningens behov. Insatserna ska ske såväl generellt som i det individuella mötet för att nå målet om en jämlik hälsa för länets befolkning. Detta ska ske i samverkan inom landstinget och med andra aktörer, alltid med befolkningens livsvillkor och levnadsvanor i fokus. <p>Patientperspektivet</p> <ul style="list-style-type: none"> Utveckla arbetssätt för att tidigt identifiera och dokumentera ohälsosamma levnadsvanor. Patienter med ohälsosamma levnadsvanor ska erbjudas rådgivning. Patienter med kronisk sjukdom får information om levnadsvanornas betydelse för hälsan.

Befolkningsspektivet

- Anpassa hälsoinformation om levnadsvanor till olika grupper utifrån behov och förutsättningar

Primärvården

- Hälsoinriktade insatser på vårdcentralen ska bidra till en bättre hälsa för den listade befolkningen. Patienter där vårdcentralen konstaterat en ohälsosam levnadsvana när det gäller alkohol

Uppföljningsmätt

Antal genomförda rådgivande samtal

Målvärde

Samtliga patienter med riskbruk som besöker vårdcentralen skall erbjudas rådgivande samtal

Dokument/datakälla

Aktiviteter ska redovisas i delårsrapporter och årsredovisningar från och med 2016 och handlingsplanen ska följas upp och revideras vart annat år med början 2018. Följs upp på befolkningsnivå vart 4:e år genom enkätundersökningen Hälsa på lika villkor.

Ersättning

Vårdvalet ersätter primärvården för antalet ifyllda Hälsobladd och evidensbaserade samtalsnivåer

Genomförande:

Åtgärder

Under 2012 togs en kort e-utbildning fram som bygger på Socialstyrelsens riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder. Varje levnadsvana har ett eget faktaavsnitt kopplat till den rekommenderade evidensbaserade samtalsnivån. I utbildningen finns också information om vart patienterna kan hänvisas för ytterligare stöd.

Exempel 3

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Enligt Regelboken:

Leverantören ska följa nationella riktlinjer för riskbruk eller missbruk av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel eller dopningsmedel och regionens allmänna kliniska kunskapsstöd Fakta.

Leverantören ska samverka med kommunen och specialistvården enligt framtagna lokala överenskommelser och regionens överenskommelse med länets kommuner – ”Överenskommelse om samarbete kring personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel eller dopningsmedel”.

Leverantören ska ha legitimerad personal, socionom inom hälso- och sjukvård eller underleverantörsavtal i den utsträckning som krävs för att klara behandlingskraven för de invånare som valt vårdcentralen. Personalen ska ha kompetens inom missbruk och beroende motsvarande regionens särskilda utbildning.

Uppföljningsmätt

Enligt Regelboken:

Riskbruk, missbruk och beroende. Vårdenheten följer nationella riktlinjer för riskbruk, missbruk och regionens allmänna kliniska kunskapsstöd Fakta. Om personalen har kompetens motsvarande regionens särskilda utbildning.

Målvärde

Mål 2015: Hälsosamtal är utförda för 50 % av målgruppen.

Dokument/datakälla

- Budget med verksamhetsplan 2015, flerårsplan 2016-2017.
- Regelbok för vårdval i Region Xs län
- Fakta levnadsvanor - allmänt kliniskt kunskapsstöd

Ersättning

Ersättning utgår utifrån uppfyllda målvärden.

Exempel 4

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Mål och Budget 2015:

Ökade satsningar ska ske på förebyggande vård/sjukdomsförebyggande arbete, där det övergripande målet är minskad sjuklighet och dödlighet på grund av tobak, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor. Ett hälsofrämjande landsting prioriterar insatser som ger de största hälsovinsterna inte bara för patienter och individer, utan också för landstingets egen personal.

Regelboken för Hälsoval:

Det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet spelar en central roll i Primärvården. Primärvården ska arbeta långsiktigt och systematiskt för att uppnå en hälsofrämjande primärvård, där samverkan med aktörer utanför den egna vårdcentralen kan ingå. Vårdgivaren ska arbeta på såväl strukturnivå genom följsamhet till Hälsokoordinatorskonceptet som på individnivå vid patientkontakter.

Uppföljningsmätt

KVÅ koder för enkla råd, rådgivande samtal, kvalificerat rådgivande samtal och uppföljning/resultat.

Uppföljning av följsamhet till Hälsokoordinatorskonceptet sker via närvarokontroll på deltagande i nätverksträffar och att namngiven person för stöd vid riskbruk finns angivet. Diplomerings till Hälsocentral utgör en form av uppföljning där bland annat årsrapport begärs in.

Dokument/datakälla

Journalsystemet Cross

Ersättning

- Rådgivande samtal om alkohol. Åtgärden ersätts med 100 kr, max 8 ggr under ett år och individ.

Genomförande:

Åtgärder

Alkohol

Rådgivande samtal om alkohol KVÅ-kod DV122. Genomförs av medarbetare med ämneskunskap i frågor om alkohol och hälsa och utbildning i samtalsmetoden MI (motiverande samtal). Åtgärder på denna nivå innebär att hälso- och sjukvårdspersonal för en dialog med patienten samt anpassar åtgärderna till den specifika personens ålder, hälsa, risknivåer med mera. Det rådgivande samtalet kan kompletteras med olika verktyg och hjälpmedel som kan hjälpa personen att förändra levnadsvanan. Åtgärden rådgivande samtal tar vanligtvis 10-15 minuter, ibland upp till 30 minuter.

Konsultationen sker ibland vid upprepade tillfällen.

Dokument/datakälla

Journalsystemet Cross

Resultat:

Kommentar

Uppföljning alkohol innebär att patienten vid ett personligt besök i vården tidigast 6 mån efter avslutad

behandling bedöms ha:

Ej riskbruk KVÅ-kod UX030

- Audit Enligt WHO - kvinna ≤ 5 p, man ≤ 7 p och personer över 65 ≤ 6 p eller
- Standardglas per vecka ≤ 9 för kvinnor och ≤ 14 för män eller
- Standardglas per tillfälle och månad ≤ 3 för kvinnor och ≤ 4 för män.

Riskbruk KVÅ-kod UX031

- Audit Enligt WHO - kvinna ≥ 6 p, man ≥ 8 p och personer över 65 ≥ 7 p eller
- Standardglas per vecka ≥ 10 för kvinnor och ≥ 15 för män eller
- Standardglas per tillfälle och månad ≥ 4 för kvinnor och ≥ 5 för män.

Exempel 5

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Ingen specifik skrivning i respektive sjukhus Vårdöverenskommelse kring riskbruk av alkohol.

Uppföljningsmått

Det finns en indikator i den regionala förteckningen av kvalitetsindikatorer för hälso- och sjukvård: "Andel relevanta enheter/kliniker som använder AUDIT"

Målvärde

>40%

Dokument/datakälla

Regional förteckning av kvalitetsindikatorer för hälso- och sjukvård med regionala mål. Diarienummer HS 223-2015

Kommentar

Vissa sjukhus har indikatorn i sin uppföljningsplan (som finns som bilaga till respektive vårdöverenskommelse) medan andra inte har det i år

Exempel 6

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Landstinget X drivs inte genom uppdragsstyrning utan följande styrdokument råder:

- Landstingsplan 2016-18
- Verksamhetsplaner för Landstingsstyrelsen och nämnderna 2016
- Uppdragsbeskrivning och Regelbok för Hälsoval X 2016
- Förvaltningarnas handlingsplaner 2016

Text från Landstingsplan 2016-18

Med sikte på visionen livskvalitet för dig, vårdkvalitet för oss, tar landstinget X avstamp i fyra politisk prioriterade övergripande målområden:

5. God hälso- och sjukvård med insatser för en bättre folkhälsa.
6. Aktivt klimat- och miljöarbete för hållbara livsmiljöer.
7. Hållbar kostnadsutveckling för en långsiktig stabil ekonomi.
8. Engagerade medarbetare och goda utvecklingsmöjligheter.

Landstingets samtliga verksamheter har ett brett uppdrag i det förebyggande folkhälsoarbetet, där kunskap om medborgarnas behov är en central faktor. Samverkan med övriga samhället och dess aktörer är en viktig

förutsättning. Formerna för detta ska ständigt utvecklas.

Målområdet god hälso- och sjukvård med insatser för bättre folkhälsa innehåller fem inriktningsmål:

7. Landstinget X har god tillgänglighet till besök och behandling.
8. Landstinget Xs arbete för en bättre folkhälsa avspeglas i en ökad jämlik hälsa.
9. Medborgare och patienter har stort förtroende för Landstinget Xs verksamheter.
10. Landstinget X erbjuder en trygg och säker hälso- och sjukvård.
11. Landstinget X erbjuder en hälso- och sjukvård med patientens perspektiv i fokus.
12. Vi ska ta vara på alla möten med våra patienter och ge dem förutsättningar att ta ansvar för att hantera sin hälsa, sjukdom eller funktionsnedsättning. Att främja hälsa är en viktig strategi för att uppnå visionen livskvalitet för dig, vårdkvalitet för oss.

Ett framgångsrikt förebyggande och hälsofrämjande arbete för en bättre eller bibehållen hälsa på sikt leder till minskade sjukvårdskostnader och innebär ett effektivt nyttjande av sjukvårdens resurser. Detta arbete ska bedrivas medvetet och uthålligt och integrera ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt i hela vårdkedjan. Tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor är de fyra levnadsvanor som bidrar mest till den samlade sjukdomsördan. Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder ska följas i detta arbete. Det finns skillnader i upplevd hälsa mellan könen, mellan olika socioekonomiska grupper och mellan olika åldersgrupper. Detta innebär att hälsan inte är jämställd eller jämnt fördelad i vårt län. Landstingets folkhälsoarbete ska bidra till en större jämlikhet i den självupplevda hälsan. Landstinget har ett viktigt ansvar för den långsiktiga hälsoutvecklingen, men många faktorer som påverkar hälsan ligger utanför landstingets ansvarsområde. Samverkan med andra aktörer blir därmed en viktig strategi för att åstadkomma resultat. Folkhälsopolicyn för X län 2014-2018 ska vara grunden för denna samverkan och vägledning för våra verksamheter i det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet.

Text från Landstingsstyrelsens verksamhetsplan 2016:

De huvudsakliga framgångsfaktorerna för Landstingsdirektörens stabs arbete inom målet är:

- Hälsofrämjande och förebyggande riktlinjer är väl förankrade och tillämpas
- Stödja ett hälsofrämjande och personcentrerat förhållningssätt i vården
- Stödja utvecklingen av distansbesök i vården

Text från Uppdragsbeskrivning och Regelbok för Hälsoval X 2016:

Vårdenheterna ska, utifrån den folkhälsopolitiska policyn och Landstingsplanens mål, i samverkan med andra samhällsaktörer bedriva ett offensivt folkhälsoarbete i länet. Målen är att hälso- och sjukvården ska ha en god tillgänglighet till besök och behandling, vara förebyggande för en bättre folkhälsa och för en ökad jämlik vård som ska kunna erbjudas med patientens perspektiv i fokus.

Text från Psykiatri/habiliteringsförvaltningens handlingsplan 2016:

Förvaltningen ska arbeta med samtal kring levnadsvanor.

Text ur Folktandvårdens handlingsplan 2016:

För att Folktandvården ska kunna främja såväl den allmänna hälsan som munhälsan och förebygga sjukdom är det viktigt att ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt integreras i hela vårdkedjan. Tidiga och lämpliga insatser ska göras både på individ-, grupp- och befolkningsnivå och vi ska ta till vara på alla möten med våra patienter och ge dem förutsättningar att vara delaktiga i arbetet för sin egen hälsa, vård och behandling.

Text ur Xs handlingsplan 2016 inte möjligt ännu, då den beslutas först vid månadsskiftet.

Uppföljningsmätt

Uppdragsbeskrivning och regelbok för Hälsoval X:

6. Mått: antal listade personer ålder 18-74 år, som har identifierats med riksbruk alkohol
7. Nämnden för Xs verksamhetsplan:
  - a. Andel av berörda kliniker som vid planerade mottagningsbesök, och/eller vid inläggning, har dokumenterat patientens identifierade levnadsvanor enligt de nya sökorden under "levnadsvanor" i

journalssystemet

b. Andel av berörda kliniker som har kartlagt minst en diagnosgrupp eller patientkategori avseende jämlik vård utifrån t.ex. ålder, kön, bostadsort.

Nämnden för psykiatri/habilitering

8. Andel patienter som får samtal om hälsa och levnadsvanor.

Landstingsstyrelsen

9. Användning av SAMPELS-modellen

10. Pilot levnadsvanemottagning

Målvärde

OBS! Måtten nedan hänger ihop med målvärdena som beskrivs i rutan under - har följt samma numrering.

6. Mål i Uppdragsbeskrivning och regelbok för Hälsoval X 2016

Delmål 1:1 Av patienter med diagnoserna hypertoni och/eller diabetes i åldern 18-74 år som besökt vårdenheten under året ska minst 75 % ha tillfrågats om minst tre av fyra levnadsvanor (tobak alkohol fysisk aktivitet och kost) och vid behov fått relevant åtgärd som ska följas upp.

Nämnden för X

7. a. Årlig förbättring.

b. 100 %

Nämnden för Psykiatri och habilitering 2016

8. Ska öka högre än riksgenomsnittet

Landstingsstyrelsen

9. Används till alla med behov av sammanhållen vård och omsorg

10. I drift

Dokument/datakälla

- Landstingets samlade delårs- och årsbokslut
- Uppföljning av Uppdragsbeskrivning och Regelbok för Hälsoval X 2016
- Förvaltningarnas delårs- och årsbokslut
- Statistik från Qlickview som bygger på dokumentation i vårdinforationssystemet System Cross

Ersättning

Ingen ersättning utgår - det ingår i grunduppdraget inom budgeterade ramar.

Genomförande:

Åtgärder

Vid besök frågar vårdpersonal om tobaksvanor och ger relevant åtgärd som dokumenteras i journal under sökordet levnadsvanor, allt enligt lokalt vårdprogram för landstinget X.

Dokument/datakälla

Journalssystemet

Resultat:

Kommentar

Resultatet efterfrågas vid återbesök eller via telefonuppföljning och dokumenteras i journalssystemet enligt lokalt vårdprogram för Landstinget X.

Exempel 7

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Vårdval X, Regelbok. 2016

Uppföljningsmätt

RISKBRUK AV ALKOHOL

4. Identifikation
5. Åtgärd
6. Resultat

Identifiering. Identifiering skall göras med hjälp av frågorna nedanför:

- Hur många "standardglas" dricker du en vanlig vecka? Riskbruk om 14 standardglas eller mer för män och 9 standardglas för kvinnor.
- Hur ofta dricker du, vid ett och samma tillfälle, 4 glas eller fler om du är kvinna, 5 glas eller fler om du är man?
  - Aldrig
  - Mer sällan än en gång i månaden
  - Varje månad*4
  - Varje vecka*4
  - Dagligen eller nästan varje dag*4

Åtgärder vid riskfylld alkoholkonsumtion/riskbruk

Detta innebär: Rådgivande dialog om alkoholvanor anpassad till patientens hälsa, risknivå och andra förutsättningar. Motsvarar KVÅ kod BV122. Vid riskbruk erbjud gärna patienten ett självtest med hjälp av AUDIT för fördjupat samtal om alkohol.

Resultat: (Ersättning utgår vid ej längre riskbruk 6-12 månader efter registrerad åtgärd)

Målvärde

Patienter som är 13 år och äldre. 40 procent ska tillfrågas om sina levnadsvanor.

Dokument/datakälla

Patientjournal (system cross)

Ersättning

- Ersättning utgår om du frågar patienter om alkoholvanor och för in i "anteckning för levnadsvanor"
- Ersättning utgår för Rådgivande samtal om alkohol
- Ersättning utgår vid ej längre riskbruk 6-12 månader efter registrerad åtgärd.

Rörlig ersättning:

4. Identifikation 25 kr
5. Åtgärd 300 kr
6. Resultat 3000 kr

Exempel 8

Uppdrag:

Uppdragstext/avtalstext/text från motsvarande styrdokument

Uppföljningsmätt

1. Redovisning av antal patienter fördelat på kön och ålder med riskbruk (positivt svar på AUDIT 3) och veckokonsumtionsskattning eller AUDIT
2. Redovisa antal patienter fördelat på kön med riksbruk (positivt svar AUDIT 3) och veckokonsumtionsskattning eller AUDIT som fått enkla råd enligt landstingets kunskapsunderlag för levnadsvanor
3. Redovisa antal patienter fördelat på kön med riskbruk (positivt svar på AUDIT 3) och veckokonsumtionsskattning eller AUDIT som fått rådgivande samtal kring alkoholkonsumtion med mindre

risk enligt landstingets kunskapsunderlag för levnadsvanor
Dokument/datakälla Vårdöverenskommelse, Xs uppdrag 2015. Utdata från journal (Cosmic)
Ersättning 4 000 tkr om redovisningen av screenade patienter är fördelade på ålder och kön (punkt 2)
Resultat:
Kommentar Målet uppfylls.

Övriga kommentarer

- Landstingsplan 2016: På folkhälsoområdet ska landstingets aktivt arbeta för att genomföra folkhälsostrategin, med särskilt fokus på barns och ungas hälsa samt vuxna med psykisk ohälsa. Landstinget samverkar aktivt med kommuner och andra aktörer för att förebygga ohälsa och motverka ohälsosamma levnadsvanor. Arbetet för att utveckla uppföljningen av insatser på folkhälsoområdet är en viktig del av årets insatser.
- FOLKHÄLSOSTRATEGI 2015 - 2020: Ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt ska genomsyra den värmländska hälso- och sjukvården och insatser ska bidra till en bättre hälsa, förbättrad funktionsförmåga, större välbefinnande och högre hälsorelaterad livskvalitet.
- Flerårsplan 2016 - 2018 samt landstingsplan med budget och investeringsplan 2016, Landstingets folkhälsostrategi 2015–2020 En god och jämlik hälsa i hela befolkningen
- Mått finns hos enskild enhet/verksamhet där även uppföljning sker

Landstingsplanen 2016-2018

- Hälso- och sjukvården och tandvården ska arbeta för att förebygga missbruk och beroende. Riskbruksvården på länets livsstilmottagningar, inom primärvården, ska utvecklas för att tidigt kunna stödja individer som befinner sig i ett begynnande eller utvecklat riskbruk, oavsett om det gäller alkohol eller andra beroenden. De som drabbas av eget eller andras missbruk ska få förbättrad vård och stöd. Socialstyrelsens riktlinjer för missbruks- och beroendevård ska implementeras under planperioden.

Uppdragsbeskrivning för hälsovalsenheter (vårdcentraler) 2016

- Vårdenheten ska tillhandahålla tobaksavvänjningsstöd, rådgivning angående ohälsosamma matvanor, fysisk inaktivitet och riskbruk av alkohol eller andra beroenden samt preventiva åtgärder vid sjukdomar/hälsotillstånd där det är relevant. Vårdenheten ska erbjuda förebyggande verksamhet, bedöma bruket av alkohol eller andra beroenden och behovet av åtgärder, erbjuda kort rådgivning vid riskbruk eller remittera/hänvisa till annan instans vid behov.
- Samverkan med länets kommuner genom samverkansavtal på lokal nivå och tillhörande styrgrupp på regional nivå. Brukarråd finns kopplade till arbetet.